den sociale sikringsordning i denne stat. Såfremt han ikke er tilknyttet en sådan ordning, er han undergivet sociallovgivningen i den medlemsstat, hvor han lejlighedsvis er beskæftiget.

2. Såfremt en lønnet arbejdstager eller hermed ligestillet person, der er omfattet af lovgivningen i sin bopælsstat, og som lejlighedsvis er beskæftiget på en anden medlemsstats territorium, kommer ud for en arbejdsulykke, herunder en ulykke på vej til eller fra arbejde, er den sociale institution i denne sidstnævnte stat i sin egenskab af institution på det sted, hvor arbejderen befinder sig, i medfør af artikel 29, stk. 1 i forordning nr. 3 i påkommende tilfælde kun forpligtet til, for den i den kompetente stats institutions regning, at yde den naturalhjælp, der følger af dens egen nationale lovgivning.

Lecourt Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart Donner Monaco

Pescatore Kutscher Sørensen O'Keeffe

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg, den 24. juni 1975.

A. Van Houtte — Justitssekretær

R. Lecourt — Præsident

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT J.-P. WARNER FREMSAT DEN 10. JUNI 1975 [1]

Høje Ret.

Denne sag fremkommer til Domstolen som en anmodning om en præjudiciel afgørelse fra den franske Cour de Cassation. Sagsøgeren er Caisse Primaire d'Assurance Maladie de Sélestat. Sagsøgte er Association du Foot-Ball Club d'Andlau.

Både Andlau og Sélestat ligger i Alsace i departementet Nedre Rhin.

I begyndelsen af 1970 afholdt sagsøgte tre baller, det første den 14. februar, det andet den 11. april og det tredje den 17. maj. For at skaffe musik til disse baller engagerede sagsøgte et femmands orkester, hvor alle musikerne var tyske statsborgere med bopæl i Forbundsrepublikken Tyskland. Orkestrets leder var Peter Schworer.

§ L. 242-1 i den franske Code de la Sécurité Sociale foreskriver, at der for alle ud-

1 — Oversat fra engelsk.

øvende kunstnere, uanset deres nationalitet, skal tegnes en lovpligtig forsikring i en social sikringsinstitution, og den pålægger enhver arbejdsgiver denne forpligtelse, også over for ganske løst tilknyttede optrædende. Dette er, for så vidt som det er relevant i den foreliggende sag, omhandlet i bestemmelserne i § 29, litra s i første bog af Code du Travail, der skaber en formodning for, at den kontrakt, i henhold til hvilken en musiker er engageret, er en tjenestekontrakt, men muliggør, at denne formodning afkræftes ved bevis for, at den pågældende er »commerçant« (»næringsdrivende«).

Under henvisning til disse bestemmelser krævede sagsøger, at sagsøgte som arbejdsgiver betalte bidrag vedrørende det arbejde, der var udført af de pågældende fem medlemmer af Schworer's orkester ved de tre nævnte lejligheder. De således krævede bidrag udgjorde i alt 812,50 FF.

Dette krav indbragte sagsøgte herefter for Commission de Première Instance du Contentieux de la Sécurité Sociale i Nedre Rhin, der gav sagsøgte medhold under henvisning til, at anvendelsen af den franske lovgivning, der ellers havde været relevant i denne sag, var udelukket ved artikel 13, stk. 1, litra c i Rådets forordning nr. 3 (med ændringer) og artikel 11, stk. 2 i Rådets forordning nr. 4.

Denne afgørelse blev dernæst af sagsøger appelleret til Cour de Cassation.

De vil huske, at forordningerne nr. 3 og nr. 4 (der i 1972 blev afløst af forordningerne (EØF) nr. 1408/71 og (EØF) nr. 574/72) blev vedtaget af Rådet i 1958 i overensstemmelse med dets forpligtelse til i henhold til EØF-traktatens artikel 51 at »vedtage de foranstaltninger vedrørende social tryghed, der er nødvendige for at gennemføre arbejdskraftens fri bevægelighed«.

Da der ikke findes nogen officiel engelsk udgave af forordningerne nr. 3 og 4, foreslår jeg, at mine citater herfra bliver på fransk.

Artiklerne 12 til 15 i forordning nr. 3, som var grupperet under overskriften »dispositions déterminant la législation applicable« [1] indeholdt en regel, hvis formål, som det er blevet fastslået i mangen en dom fra denne domstol, var at sikre, at en arbejdstager altid kun var omfattet af sociallovgivningen i én medlemsstat, for — ikke blot i arbejdstagerens egen eller hans arbejdsgivers eller arbejdsgiveres interesse men også i interessen hos medlemsstaternes sociale sikringsinstitution — at undgå unødvendige overlapninger og komplikationer, der i sig selv kunne blive en hindring for arbejdstagernes fri bevægelighed inden for Fællesskabet — se sag nr. 92/63 *Nonnenmacher* mod *Sociale Verzekeringsbank [1964]* E.C.R. på s. 288-289, sag nr. 19/67 *Sociale Verzekeringsbank* mod *Van der Vecht* (Recueil 1967, s. 455-457), sag nr. 35/70 *Manpower* mod *Caisse Primaire d'Assurance Maladie de Strasbourg* (Recueil 1970, s. 1257), sag nr. 73/72 *Bentzinger* mod *Steinbruchs-Berufsgenossenschaft* Sml. 1973, s. 288 og sag nr. 13/73 *Angenieux* mod *Hakenberg* Sml. 1973, s. 948-951. Det skal bemærkes, at det princip, der blev fastlagt i disse sager, nu er udtrykkelig knæsat, og i betydelig mere kategoriske vendinger, i artikel 13, stk. 1 i forordning nr. 1408/71, som lyder:

»En arbejdstager, der er omfattet af denne forordning, er alene undergivet lovgivningen i én medlemsstat. Spørgsmålet om, hvilken lovgivning der skal anvendes, afgøres efter bestemmelserne i dette afsnit« (EFT-specialudgave 1971 II, s. 366; org. ref. JO L 149/2 af 5. 7. 1971.)

Artiklerne 12 til 15 i forordning nr. 3 kan således med et udtryk, lånt fra den internationale privatrets terminologi, beskrives som »lovvalg« — bestemmelser.

Den almindelige regel for indenlandske arbejdstagere fremgik af artikel 12, stk. 1, hvori det hed:

»Sous réserve des dispositions du présent titre, les travailleurs salariés ou assimilés

1 — »bestemmelser, der fastlægger, hvilken lovgivning der skal finde anvendelse«

occupés sur le territoire d'un État membre sont soumis à la législation de cet État, même s'ils résident sur le territoire d'un autre État membre ou si leur employeur ou les siège de l'entreprise qui les occupe se trouve sur le territoire d'un autre État membre.« [1]

Artikel 12, stk. 2 indeholdt en lignende regel for sømænd, der blev undergivet lovgivningen i det land, under hvis flag deres skib gik, såfremt det var en medlemsstats flag.

Artikel 13 indeholdt en række undtagelser fra den generelle regel i artikel 12.

Således omhandlede artikel 13, stk. 1, litra a tilfældet med en arbejdstager, hvis arbejdsgiver havde hjemsted på en medlemsstats territorium, og som af denne arbejdsgiver midlertidigt blev sendt ud for at arbejde for denne på en anden medlemsstats territorium. En sådan arbejdstager skulle fortsat være omfattet af lovgivningen i den førstnævnte medlemsstat. Artikel 13, stk. 1, litra b handlede detaljeret om arbejdstagere, som var beskæftiget i transportvirksomheder. Artikel 13, stk. 1, litra c indeholdt to afsnit. Det første, hvorpå afgørelsen i denne sag fra Commission de Première Instance er baseret, lød som følger:

»Les travailleurs salariés ou assimilés, autres que ceux visés à l'alinéa 6b), qui exercent normalement leur activité sur le territoire de plusieurs États membres, sont soumis à la législation de celui de ces États sur le territoire duquel ils ont leur résidence.« [2]

Det andet afsnit i artikel 13, stk. 1, litra c handlede om tilfældet, hvor en arbejdstager normalt er beskæftiget på flere medlemsstaters territorium men ikke på territoriet i den medlemsstat, hvor han har sin bopæl. Artikel 13, stk. 1, litra d omhandlede arbejdstagere, beskæftiget af foretagender, der ligger på selve grænsen mellem to medlemsstater.

Artikel 13, stk. 2 indeholdt en række undtagelser for sømænd i specielle situationer.

Jeg skal ikke trætte den høje ret med bestemmelserne i artikel 14, 14 a og 15, der ikke har nogen direkte betydning for den foreliggende sag, bortset fra at de også klart var affattet med henblik på at gennemføre det princip, at ingen arbejdstager i almindelighed på samme tid skal være omfattet af lovgivningen i mere end én medlemsstat i henseende til social sikring.

Jeg behøver ej heller dvæle længe ved artikel 11, stk. 2 i forordning nr. 4. Den foreskrev:

»Lorsque la législation allemande est applicable, en vertu de l'article 13 alinéa (b) ou (c) du réglement à un travailleur dont l'employeur ne se trouve pas sur le territoire de la République fédérale d'Allemagne, la dite législation doit être appliquée comme si ce travailleur état occupé au lieu de sa résidence«. [1]

Det er vist nok nu almindeligt anerkendt, at denne bestemmelse havde et begrænset anvendelsesområde. Den gjorde ikke andet end at skabe mulighed for at bestemme, hvilken tysk social sikringsinstitution, der skulle være kompetent i det tilfælde, hvor en arbejdstager i overensstemmelse med *artikel 13, stk. 1, b eller c* blev anset for omfattet af den tyske lovgivning, skønt denne lovgivning ikke ville kunne være anvendt på ham bortset fra nævnte bestemmelser.

1 — »Medmindre andet er bestemt i nærværende afsnit, er arbejdstagere og dermed ligestillede personer, der er beskæftiget på en medlemsstats territorium, omfattet af denne stats lovgivning, selv om de er bosat på en anden medlemsstats territorium, eller deres arbejdsgiver eller hovedsæde for den virksomhed, i hvilken de er beskæftiget, befinder sig på en anden medlemsstats territorium.« (EFT nr. 30 af 16. 12. 1958);

2 — »Arbejdstagere og dermed ligestillede personer, udover dem, der er omhandlet under litra b, som normalt er beskæftiget på flere medlemsstaters territorium, er undergivet lovgivningen i den stat, på hvis territorium de har deres bopæl.« (EFT nr. 30 af 16. 12. 1958.)

1 — »Når den tyske lovgivning, i medfør af forordningens artikel 13, litra b eller c, er anvendelig på en arbejdstager, hvis arbejdsgiver ikke befinder sig på Forbundsrepublikken Tysklands territorium, bør den nævnte lovgivning bringes i anvendelse, som om denne arbejdstager var beskæftiget på sit hjemsted«.

Cour de Cassation spørger denne Domstol, hvad der er den rigtige fortolkning af artiklerne 13, stk. 1, litra c og 11, stk. 2, og navnlig –

»1. om den tyske lovgivning om social sikring omfatter en tysk musiker med bopæl i Tyskland uden hensyn til, om han i Forbundsrepublikken Tyskland er tilknyttet en institution for social sikring, enten som arbejdstager eller som selvstændig erhvervsdrivende, der lejlighedsvis har beskæftigelse i Frankrig som optrædende, hvilket normalt medfører, at han falder ind under den franske socialsikringsordning for lønnede arbejdstagere og dermed ligestillede personer;

2. i bekræftende fald, om anvendelsen af fællesskabsforordningerne medfører, at den franske arbejdsgiver fritages for sine pligtige bidrag til de franske institutioner for social sikring ved ansættelse af optrædende i Frankrig, og at han stilles gunstigere ved at ansætte tyske musikere i stedet for franske musikere;

3. om de franske socialsikringsorganer ikke er forpligtet til at udbetale ydelser til tyske musikere i tilfælde af en arbejdsulykke eller en ulykke til eller fra arbejdet i Frankrig.«

Svarene på disse spørgsmål ville efter min opfattelse ikke være vanskelige i tilfældet med den tyske musiker med bopæl i Tyskland, der blev behandlet som »arbejdstager eller dermed ligestillet person« (i denne sætnings betydning i forordning nr. 3) ikke blot i Frankrig men også i Tyskland, og som i overensstemmelse hermed blev forsikret som sådan i Tyskland. For under de omstændigheder ville artikel 13, stk. 1, litra c i forordningen klart gælde for ham, og reglen om »lovvalg« i denne bestemmelse ville angive, at den tyske lovgivning var anvendelig på hans tilfælde.

Det blev fra sagsøgers side, såvel ved Cour de Cassation som ved denne ret, hævdet, at artikel 13, stk. 1, litra c kun angik betalingen af understøttelse og ikke kunne fritage en fransk arbejdsgiver fra at betale de bidrag, som han var forpligtet til i henhold til fransk ret. Det er efter min opfattelse klart urigtigt. Som det blev påpeget af Kommissionen i dens meget nyttige bemærkninger, blev en medlemsstats »législation« (lovgivning), hvortil der blev henvist i hver af bestemmelserne i artikel 12 og 13, angivet i artikel 1, litra b i forordning nr. 3 i vendinger, der viste, at der med udtrykket mentes hele det lovkompleks inden for social sikring i den pågældende medlemsstat, som forordningen vedrørte. Endvidere overbeviser et studium af forordningen i dens helhed om, at betalingen af bidrag og oppebørslen af understøttelser, bortset fra tilfælde af ikkebidragssystemer, af forfatterne var påtænkt at skulle gå hånd i hånd. Heraf følger det efter min mening, at der, hvor en bestemmelse i artikel 13 gjorde lovgivningen i en særlig medlemsstat anvendelig overfor en særlig arbejdstager, skulle ske anvendelse af denne lovgivning såvel i henseende til bidrag som i henseende til understøttelse.

Kommissionen nævnte i sine bemærkninger den vanskelighed, der opstod derved, at artikel 13, stk. 1, litra c brugte ordet »normalt«, mens det spørgsmål, som Cour de Cassation rejser, vedrører tilfældet med en arbejdstager, hvis beskæftigelse på en anden medlemsstats territorium end den, hvor han har bopæl, kun er midlertidig. Midlertidigt arbejde på en anden medlemsstats territorium var efter Kommissionens opfattelse det egentlige område for artikel 13, stk. 1, litra a. Jeg tror dog ikke, at det udelukkende kan have været denne bestemmelses område. Der er en anden væsentlig forskel mellem artikel 13, stk. 1, litra a og artikel 13, stk. 1, litra c, nemlig at den første udelukkende angik tilfældet med en arbejdstager, som havde en enkelt arbejdsgiver, mens den anden var anvendelig uanset antallet af arbejdsgivere, som den pågældende havde – se *Bentzinger* og *Hakenberg*-sagerne, som jeg begge allerede har nævnt. At hævde at artikel 13, stk. 1, litra c fandt anvendelse på en person, som »normalt« arbejdede for arbejds-

givere i forskellige medlemsstater, men ikke kunne finde anvendelse på én, der »midlertidigt« arbejdede sådan, ville ikke blot være at lægge hindringer i vejen for gennemførelsen af de væsentlige formål med reglen i artiklerne 12-15 men at gøre det på en temmelig tåbelig måde. Det ville betyde, at den midlertidigt vandrende arbejdstager på grund af det midlertidige samtidig kunne være omfattet af forskellige medlemsstaters lovgivning om social sikring, mens den normalt vandrende arbejdstager ikke kunne. Jeg tøver ikke med at fastholde, at det er underforstået i artikel 13, stk. 1, litra c, at hvad der gjaldt for den normalt vandrende arbejdstager så meget mere gjaldt for den midlertidigt vandrende arbejdstager. Dér, hvor en sondring mellem en normal og en midlertidig beskæftigelse efte min opfattelse kunne have været relevant, var i en sag, hvor den pågældende normalt arbejdede i en anden medlemsstat end den, hvor hans bopæl lå, men samtidig arbejdede i det land, hvor hans bopæl lå. Der kunne man med rette have hævdet, at hans midlertidige beskæftigelse i det land, hvor hans bopæl lå, ikke var tilstrækkelig til at fortrænge den generelle regel i artikel 12, stk. 1, så at han kunne forsikres i dette land. Men det er ikke tilfældet her.

Stadig under den forudsætning, at den omtalte musiker både i Frankrig og i Tyskland var »en arbejdstager eller dermed ligestillet person« og i overensstemmelse hermed forsikret som sådan i Tyskland, skal jeg herefter behandle det andet og tredje spørgsmål, som Cour de Cassation har rejst.

De andet spørgsmål har to led.

Det første er, hvorvidt anvendelsen af fællesskabsforordningerne kunne tænkes at have til følge, at en fransk arbejdsgiver blev fritaget for at betale de bidrag til franske sociale sikringsinstitutioner, som han ellers var forpligtet til under hensyn til, at han i Frankrig beskæftigede offentligt udøvende kunstnere. Svaret på dette led af spørgsmålet er klart »ja«, og det kræver ingen nærmere forklaring.

Det andet led af spørgsmålet er, hvorvidt anvendelsen af disse forordninger som følge heraf gjorde det mere fordelagtigt for den franske arbejdsgiver at engagere tyske end franske musikere. Jeg tror ikke, at denne ret kan give et fuldstændigt svar på dette spørgsmål. Det afhænger på den ene side af bestemmelserne i tysk ret om den franske arbejdsgivers forpligtelser under sagens særlige omstændigheder og på den anden side af effektiviteten i det retslige og administrative system, der står til rådighed til håndhævelse af en sådan forpligtelse. Der er ikke tvivl om, at forfatterne til forordning nr. 3 forudså, at de sociale sikringsinstitutioner i en medlemsstat under visse omstændigheder skulle kunne indhente bidrag fra arbejdsgivere i andre medlemsstater. Artikel 51 i forordningen bestemmer således:

»Le recouvrement des cotisations dues à une institution de l'un des États membres peut se faire sur le territoire d'un autre État membre, suivant la procédure administrative et avec garanties et privilèges applicables au recouvrement des cotisations dues à une institutions correspondante de ce dernier État. L'application de cette dispostion fera l'objet d'accords bilatéraux qui pourront également concerner la procédure judiciaire du recouvrement.« [1]

Så vidt det har været mig muligt at orientere mig, blev der ikke indgået en sådan tosidig overenskomst mellem Frankrig og Tyskland. Heraf følger ikke, at artikel 51 var uden betydning.

Det tredje spørgsmål, som Cour de Cassation rejste, har også to led. Spørgsmålet er, hvorvidt de franske sociale sikringsinstitutioner ville have været forpligtet til at betale understøttelse til en tysk musiker (a) i tilfælde af en arbejdsulykke i Frankrig eller (b) i tilfælde af en ulykke på vej

1 — »Skyldige bidrag til en institution i en medlemsstat kan inddrives på en anden medlemsstats territorium i overensstemmelse med den administrative procedure og under garantier og fortrinsstillinger, der gælder for inddrivelse af skyldige bidrag til en tilsvarende institution i den sidstnævnte stat. Denne bestemmelses gennemførelse skal reguleres ved tosidige overenskomster, der ligeledes kan fastsætte regler for den retslige inddrivelsesprocedure.«

til eller fra arbejdet i Frankrig. Med den hypotese, jeg har opstillet, er der ingen af svarene til de to led, der volder nogen vanskeligheder.

Svaret på led (a) skal, som det blev påpeget af Kommissionen, findes i artikel 29 i forordning nr. 3, og særlig i stk. 1 og 7. Følgerne af disse bestemmelser ville kort sagt have været, at den pågældende tyske musiker var berettiget til en understøttelse fra de franske institutioner, som kunne indkræves af disse institutioner hos den kompetente tyske institution, og at han ville have været berettiget til kontant understøttelse fra den kompetente tyske institution. Ingen del af byrden ville således i sidste instans påhvile de franske institutioner.

Svaret på led (b) findes, hvilket ligeledes er blevet påpeget af Kommissionen, i denne Domstols afgørelse i *Van der Vecht*-sagen, som jeg allerede har nævnt. Domstolen bragte her det af generaladvokat Gand (Recueil 1967, s. 463) udtalte princip i anvendelse: at stedet for en ulykke til eller fra arbejdet ikke kan have indflydelse på, hvilken social sikringslovgivning der skal bringes i anvendelse over for en af ulykken ramt person. Når det én gang i overensstemmelse med artiklerne 12 og 13 i forordningen var blevet fastsat, hvilken lovgivning der skulle anvendes over for en arbejdstager, så var og blev denne og kun denne lovgivning anvendelig over for den pågældende, uden hensyn til ulykkesstedets beliggenhed. En modsat opfattelse »serait la négation du système unitaire voulu par le règlement n° 3« [1]. Som sagt ville der i det foreliggende tilfælde ikke påhvile de franske institutioner nogen byrde.

Det er imidlertid på ingen måde den endelige løsning af sagen, eftersom det ikke er bevist, om Schworer og hans musikere rent faktisk var forsikrede i Tyskland som »arbejdstagere eller dermed ligestillede personer«. Den eneste relevante faktiske omstændighed, der i den forbindelse blev lagt til grund af Commission de Première Instance, synes at være, at Schworer selv var forsikret i Kaufmannische Krankenkasse Halle i Freiburg i Brisgau, som efter sit navn at dømme synes at være en institution for selvstændige. Fra sagsøgtes side er det blevet sagt, at alle medlemmerne af orkestret var forsikret i Tyskland ifølge et bevis, underskrevet af dem alle i Andlau den 20. februar 1971. Men det ser ikke ud til, at Commission de Première Instance har lagt noget sådant til grund, og der findes heller ingen angivelse af, i hvilket omfang de hævdes at være forsikret. Commission de Première Instance synes heller ikke at have beskæftiget sig med påstandene fra sagsøgers side om, at orkestrets honorarer blev delt ligeligt mellem medlemmerne, og om, at Schworer ikke var »handlende«. Den almindelige sparsomhed, som nævnte ret har udvist ved angivelsen af, hvilke omstændigheder der er blevet lagt til grund, har faktisk været genstand for beklagelse fra sagsøgte og for kommentarer fra Kommissionens side.

Jeg tror også, det forklarer, hvorfor det første spørgsmål fra Cour de Cassation indeholder et dobbelt alternativ. Virkningen af dette dobbelte alternativ kan udtrykkes som følger: ville de svar, som jeg har foreslået som mulige i de tilfælde, hvor den pågældende musiker var forsikret i Tyskland som »arbejdstager eller hermed ligestillet person« være anderledes, hvis a) han var forsikret her som uafhængig arbejdstager eller b) overhovedet ikke var forsikret her?

Sagsøger og sagsøgte hævder begge, at svaret ville være det samme, uden hensyn til i hvilken grad han var forsikret i Tyskland, når blot han var forsikret der. Kommissionen hævder på den anden side, at artikel 13, stk. 1, litra c, eftersom forordning nr. 3 kun finder anvendelse på »arbejdstagere og dermed ligestillede personer«, kun kan anvendes, hvor den pågældende arbejder i denne egenskab i flere medlemsstater. Det, tror jeg, er et for snævert synspunkt.

De vil huske, at ordet »hermed ligestillede personer« i den omtalte sætning har været genstand for fortolkning af denne

1 — »ville være i strid med det enhedssystem, som har været tilsigtet med forordning nr. 3«.

Domstol i en række sager, Det betyder, at den pågældende i et betydeligt omfang behandles af en medlemsstats sociale sikringslovgivning, som om han var lønmodtager. Således blev i sag 75/63 *Hockstra* mod *Bedrijfsvereniging Detailhandel* [1964] E.C.R. 183 en person, der ifølge den relevante nederlandske lovgivning havde tilladelse til at fortsætte med at bidrage frivilligt til den institution, som hun havde været forsikret hos, da hun var beskæftiget, også efter at hun var holdt op med at være beskæftiget anset for at falde inden for begrebet. Således også i sag nr. 19/68 *De Cicco* mod *Landesversicherungsanstalt Schwaben* (Recueil 1968, s. 699-700), hvor en person, der som selvstændig håndværker i henhold til italiensk lov var forsikret i en institution, der primært var beregnet for lønmodtagere, blev anset for berettiget til med henblik på pension i følge forordning nr. 3 at lægge forsikringsperioderne sammen med de perioder, hvor han havde været forsikret som lønmodtager i Tyskland. Således blev igen i sagen 23/71 *Janssen* mod *Mutualités Chrétinnes* (Recueil 1971, s. 863-865) en person, der, selv om han ikke var beskæftiget hos sin far, havde hjulpet ham på familiens gård, anset for at falde inden for begrebet, fordi den pågældende belgiske lovgivning sidestillede sådanne »hjælpere« med lønmodtagere. Og endelig herskede der i *Hakenberg*-sagen enighed om, at en handelsrejsende, som var repræsentant for en række franske industrivirksomheder men ikke var lønmodtager hos nogen af dem, måtte anses for en »dermed ligestillet person« i betragtning af bestemmelserne i den franske Code de la Sécurité Sociale, som var anvendelig på ham — [1973] E.C.R., på s. 946.

Begrebet »arbejdstagere eller dermed ligestillede personer« kunne derfor ikke karakteriseres som usmidigt. Skønt det var et begreb inden for fællesskabsretten, afhang dets præcise anvendelsesområde i hver enkelt sag af bestemmelserne i den pågældende nationale lovgivning. Derfor forekommer det mig forkert at begrænse anvendelsen af artikel 13, stk. 1, litra c til et tilfælde, hvor den pågældende blev behandlet som »arbejdstager eller dermed ligestillet person« af lovgivningen i hver enkelt af de medlemsstater, hvor han arbejdede. Igen tror jeg, man må være opmærksom på det bagved liggende formål med artiklerne 12 og 13, der var at undgå sådanne overlapninger og komplikationer, som var omtalt i retspraksis. Der kunne lige så vel opstå en sådan uønsket overlapning og komplikation i en sag, hvor den pågældende var forsikret som »arbejdstager eller dermed ligestillet person« i én medlemsstat og i en anden egenskab i en anden, som i en sag, hvor han var »arbejdstager eller dermed ligestillet person« i begge medlemsstater.

Man kan herefter spørge, om Cour de Cassations indvending stadig er relevant: ville en fransk arrangør synes, at det var mere fordelagtigt at engagere selvstændige tyske end franske musikere? Svaret er igen, tror jeg, at det må afhænge af den pågældende tyske ret, for i almindelighed må de selvstændige ved fastsættelsen af deres honorarer, blandt en række andre faktorer, tage hensyn til de sociale sikringsbidrag, som de er forpligtet til at betale. Det samme ville være tilfældet med en fransk musiker, som var »næringsdrivende«.

Til sidst skal jeg vende mig til det spørgsmål, som ville have været det afgørende, hvis musikeren, som Cour de Cassation forudsatte, overhovedet ikke havde været forsikret i Tyskland. I det tilfælde forekommer det mig, at artikel 13, stk. 1, litra c ikke kunne finde anvendelse, for efter min opfattelse forudsatte denne bestemmelse, at den pågældende ikke blot arbejdede i mere end én medlemsstat men også gjorde det på en måde, som prima facie bevirkede, at han kunne forsikres i mere end én medlemsstat. Ellers kunne der ikke opstå noget problem om »lovvalg«. Sådan som jeg læste de bemærkninger, der er blevet fremsat over for Domstolen, og sådan som jeg forstod de mundtlige indlæg, der er fremkommet under retsmødet, er der ingen, der foreslår, at der gives et andet svar på dette spørgsmål.

Jeg er derfor af den opfattelse, at de af Cour de Cassation rejste spørgsmål skal besvares på følgende måde:

1. Artikel 13, stk. 1, litra c i Rådets forordning nr. 3 skal fortolkes således, at den sociale sikringslovgivning i Forbundsrepublikken Tyskland var anvendelig — og dermed udelukkede anvendelsen af fransk lovgivning — over for en tysk musiker med bopæl i Forbundsrepublikken, som var forsikret dér i en social sikringsinstitution enten som lønmodtager eller som uafhængig arbejdstager, selv om han lejlighedsvis optrådte i Frankrig.

2. anvendelsen af denne artikel under sådanne omstændigheder havde derfor til følge, at en fransk arbejdsgiver var fritaget for betaling af de bidrag til de franske sociale sikringsinstitutioner, som ellers havde været skyldige på grund af, at han beskæftigede den pågældende musiker, men gjorde det ikke nødvendigvis mere fordelagtigt for denne arbejdsgiver at engagere tyske end franske musikere.

3. Under de ovenfor under 1 beskrevne omstændigheder ville der ikke i sidste instans påhvile de franske sociale sikringsinstitutioner nogen byrde, såfremt den pågældende musiker i Frankrig skulle blive udsat for en ulykke, enten på arbejdet eller på vej til eller fra arbejdet.

4. Artikel 13, stk. 1, litra c kunne ikke finde anvendelse på tilfælde med musikeren i det ovenfor nævnte eksempel 1, medmindre han ikke var forsikret i nogen social sikringsinstitution i Forbundsrepublikken.

5. Artikel 11, stk. 2 i Rådets forordning nr. 4 skulle fortolkes som værende af relevans udelukkende med henblik på valg af den kompetente tyske sociale sikringsinstitution, når det én gang i henhold til artikel 13, stk. 1, litra b eller c i forordning nr. 3 var slået fast, at den tyske lovgivning var anvendelig på en given arbejdstager.